

Pojkars och flickors läsförmåga och betyg i relation till socioekonomisk bakgrund

Av: Maria Pajkin maria.pajkin@kalmar.se
2015-05-30

Abstrakt

I denna studie undersöktes samband mellan pojkars och flickors socioekonomiska bakgrund, attityder till läsning, läsaktiviteter och deras resultat på läsprov och betyg. Undersökningsgruppen bestod av 214 elever i årskurs nio på två skolor i två kommuner.

Eleverna besvarade enkäter rörande socioekonomisk bakgrund, attityder till läsning samt läsaktiviteter. Resultat på läsförståelsedelen i det nationella provet i svenska i årskurs nio samt elevernas höstterminsbetyg i alla ämnen samlades in.

Faktoranalys användes för att undersöka materialet. I den identifierades tre faktorer, som summerades till variablerna, Kulturellt kapital, Läslust och Läskompetens. Dessa undersöktes i sin tur i relation till kön, resultat på läsprov och betyg med multipel regressionsanalys.

Resultatet visade att variabeln Kulturellt kapital har störst betydelse för resultat på läsprov och betyg, särskilt för flickor. Ekonomiska resurser i hemmet i form av kapitalvaror hade ingen betydelse alls. För att diskutera och tolka resultatet har Bourdieus teoretiska begrepp kapital, habitus, fält och doxa använts. Resultatet har även diskuterats i ett genusperspektiv.

Nyckelord

Attityder till läsning, betyg, Bourdieu, doxa, fält, genus, habitus, kulturellt kapital, läsaktiviteter, läsförmåga, socioekonomiska faktorer

Innehåll

1 Inledning.....	4
2 Bakgrund.....	4
Literacy.....	4
Läsutveckling.....	4
Socioekonomisk bakgrund och läsning.....	4
Pojkars och flickors läsning.....	4
3 Metod.....	5
4 Resultat.....	5
5 Diskussion.....	5
Kulturellt kapital och dess betydelse för läsförmåga och skolresultat.....	5
Fält, habitus samt doxa och deras betydelse för pojkar och flickor i skolan.....	5
Pojkar och flickors läsning.....	6
Implikationer för skolutveckling.....	6
6 Summary.....	6
Background.....	6
Method.....	6
Result.....	6
Discussion.....	7
7 Referenser.....	7

1 Inledning

Att kunna läsa är en grundläggande färdighet, som har betydelse för många aspekter i en människas liv. Den påverkar hur elever lyckas i skolan och deras livslånga kunskapsutveckling. En god läsförmåga är en tillgång i arbetslivet och läsning är en källa till förströelse.

Svenska elevers läsförmåga, så som den mäts i internationella undersökningar, som Program for International Student Assessment (PISA), har under 2000-talet försämrats kraftigt i relation till andra nationers (Skolverket, 2013a). Skillnaderna mellan pojkars och flickors resultat på läsprov har ökat markant till flickornas fördel, en skillnad som redan kunde märkas i början av nittioalet (Holmberg, 2002). Skillnaderna beror troligtvis på flera faktorer, varav en del kan relateras till skolan och andra till strukturer i samhället.

En av förklaringarna till skillnaderna är att flickornas läsengagemang är större än pojkars, vilket medför att de blir bättre läsare. Pojkars svaga intresse för läsning blir märkbart på högstadiet och utgör en av faktorerna, som förmodligen bidrar till deras sämre resultat i skolan. (Linnakylö & Antero, 2003). En annan faktor som berör pojkarnas läsförmåga är negativa attityder till de krav, som ambitiösa studier ställer och där läsning är fundamental. Pojkars underprestation blir därför svår att avgränsa som ett skolproblem utan att ta hänsyn till hur samhället skapar könsspecifika attityder till olika fenomen (Connell, 2005).

Hemmets läroplan, ett begrepp som Grosin (2004) använder, beskriver de förväntningar på akademiska framgångar, förståelse av skola och utbildning och inte minst de värderingar av skola, som föräldrar överför till sina barn. Föräldrarnas egen utbildning och deras erfarenheter av skolan påverkar barnens attityder till utbildning och framtidsplaner samt därmed viljan att lägga energi på skolarbete. I hemmet får barn ett språk, en fostran och en allmänbildning, som de har nytta av i utbildningssystemet. Skolstarten kan innebära att barnet måste tillägna sig ett delvis nytt språk, nämligen skolspråket, som har en högre abstraktionsnivå och är mer kontextfritt än språket i vissa hem. För barn från familjer utan högre utbildning är det nya språket mer främmande än för barn från familjer där skolspråket är bekant (Kirby, Ball, Geier, Parrila & Wade-Wooley, 2011).

2 Bakgrund

Literacy

Läsning innebär inte enbart att ljuda ihop bokstäver till ord utifrån en kunskap om varje bokstavsljud. Flera definitioner av läsning och läsförmåga används i litteratur och forskning, vilka speglar den komplexa process läsning är. För det första används ofta begreppet Reading Literacy, som omfattar:

”...en förmåga att förstå, använda och reflektera över och engagera sig i texter för att uppnå sina egna mål, utveckla sina kunskaper och sin potential och för att delta i samhället.” (Skolverket, 2010. s.21).

Reading literacy innefattar avkodningsförmåga, ordförståelse, grammatiska kunskaper samt kunskap om texttypers drag. Utöver dessa olika kunskaper krävs en social och kulturell förståelse, som används när textens innehåll ska processas och förstås.

För det andra används begreppet Literacy, som är större och förutom omfattar läsförmåga även en uppsättning kunskaper, strategier och förmågor, som utvecklas under hela livet och utvecklas i interaktion med andra. Literacy handlar alltså inte enbart om läsning, utan även förmåga att hantera och processa matematisk och naturvetenskaplig information (Fredriksson & Taube, 2012). Literacy har visat sig förutspå i vilken grad en person utnyttjar sin rätt att rösta och till och med vilken socioekonomisk standard, som en individ får i vuxenlivet. Kraven i samhället ökar ständigt och det innebär att Literacy idag inte är densamma som för tio år sedan. Till skillnad från läskunnighet som innebär en mer stabil förmåga att avkoda och förstå en text blir Literacy en förmåga, som är beroende av omgivningens krav och alltså dynamisk. (Skolverket, 1996).

Läsutveckling

En god läsutveckling är beroende av såväl inre förutsättningar som kontextuella faktorer. Läsutveckling kräver till skillnad från talutveckling, som för det mesta sker automatiskt i ett socialt sammanhang, undervisning (Davidson, 2010). Skolans, undervisningens och lärarnas betydelse för elevers läsutveckling är emellertid inte helt enkla att undersöka på mikronivå. Till skillnad från individuella faktorer eller faktorer i hemmet är de i skolan mindre konstanta. Elever byter skolor, klasser och lärare flera gånger under sin skoltid och det är svårt att koppla elevers förmågor till en särskild lärare, klass eller skola. Vanligen går elever vid två skolor under sin grundskoletid, en låg- och mellanstadieskola samt en högstadieskola. Vilken skola som har ansvaret för en god eller mindre god läsutveckling blir därmed svårt att bestämma. Goda resultat på läsprov i årskurs nio kan således innebära att den tidiga läsinlärningen gynnats av en god undervisning. De kan även bero på en god undervisning under högstadiet (Fredriksson & Taube, 2012).

Av kontextuella faktorer i skolan är läraren och undervisningen två, som har betydelse för elevernas utveckling av både läsförmåga men även kunskapsutveckling generellt. Läsuundervisning, där olika lässtrategier lärs ut, elevernas intresse tas tillvara och där elevernas utveckling noga följs, har visat sig vara framgångsrik (Stenlund, 2011). Lärarnas kompetens att skapa relationer till föräldrar och ett tryggt klimat i gruppen, är också betydelsefulla faktorer för en gynnsam läsuundervisning (Frank, 2009) och förmodligen lärande i stort.

Socioekonomisk bakgrund och läsning

Tidigare forskning har försökt dra slutsatser om på vilka sätt hemmets resurser, värderingar och aktiviteter runt barnet kan påverka attityder till läsning, läsaktiviteter och läsförmåga. Tillsammans kallas dessa resurser socioekonomisk bakgrund (Dumais, 2002; Kingston, 2001; Lareau, 1987). Socioekonomisk bakgrund definieras vanligen som föräldrars inkomst, utbildning, och sysselsättning men kan variera från undersökning till undersökning (Kingston, 2001; Laureau, 1987; Yang-Hansen & Munck, 2012). Grundantagandet är att socioekonomisk bakgrund påverkar de språkliga aktiviteter som sker i hemmet och vilka grundläggande värderingar av litteratur och läsaktiviteter som överförs till barn.

Studier visar att föräldrars högläsning, lekar med rim och ramsor och sångstunder är betydelsefulla för yngre barns utveckling av språklig medvetenhet. För äldre barn och tonåringar är samtal kring läsning och läsoplevelser aktiviteter som gynnar läsförmågan (Fredriksson & Taube, 2012). I hem där läsning och samtal är vanliga aktiviteter får barnen en vana av läsning och samtal kring litteratur. De har även i sina föräldrar läsande förebilder (Raag, m.fl, 2011).

Pojkars och flickors läsning

Fäder har betydelse för att skapa positiva attityder till läsning hos sina söner genom att vara goda förebilder då det kommer till läsaktiviteter (Linnakylö & Antero, 2003). Forskning visar att pojkar oftare ser sina mödrar läsa än sina fäder (Molloy, 2007). Orsaken till att pojkar skattar läsning lägre än flickor kan i ett genusperspektiv förklaras av sociala normer och förväntningar. Pojkar förväntas vara aktiva, starka, livliga och riskbenägna. Flickor har andra förväntningar på sig. De förväntas vara fogliga, lugna och förnuftiga. Manlighet förknippas alltså inte med aktiviteter som är stillasittande och passivitet. Dessutom kan det vara svårt för en pojke att medge att läsning intresserar honom (Dumais, 2002). Pojkar läser om de måste och inte för att de tycker det är roligt. Pojkars lägger hellre tid på aktiviteter vid datorn. Skulle pojkars läslust öka så att de inte bara läste för att få information skulle deras läskunnighet öka och skillnader mellan pojkars och flickors resultat på läsprov förmodligen minska (Linnakylö & Antero, 2003)

Samband mellan frivilliga läsaktiviteter och läsförmåga kan konstateras i flera studier och framför allt verkar det som att läsande av hela böcker, besök på bibliotek och daglig läsning gynnar läsförmågan (Linnakylö & Antero, 2003). Resultaten i PISA visar att de, som uppger att de aldrig läser för nöjes skull, presterar sämre på läsprov än de som läser en liten stund varje dag (Skolverket, 2010). Sambandet mellan läsaktiviteter, läslust och läsförmåga kan förklaras med begreppet Matteus-effekten, efter de bibliska orden (Stanovich, 1986. s. 381),

”For unto everyone that hath shall be given, and he shall have abundance: but for him that hath not shall be taken away even that which he hath”

Matteus-effekten innebär att goda läsare finner läsning enkel och lustfylld och läser därför mycket. Eftersom de läser mycket får de en gedigen läserfarenhet, vilket bidrar till att läsningen blir en vana. En god cirkel skapas. Ovana läsare finner läsning mödosam och besvärlig och de undviker läsning. Dessa läsare får inte någon läsvana och en ond cirkel skapas. Undersökningar visar bland annat att duktiga läsare kan upp till tio gånger fler ord än ovana läsare (Stanovich, 1986).

Skillnader mellan pojkars och flickors läsning gäller inte enbart omfattning utan även vad de helst läser. Pojkars läsaktiviteter karaktäriseras av dels begränsad omfattning dels läspreferenser. Störst skillnad mellan kön kunde i PISA konstateras rörande pojkars läsning av skönlitteratur. Pojkar läser faktalitteratur och texter på nätet (Linnakylö & Antero, 2003). Digitala texter använder i högre grad bilder och grafiska enheter, som ska avkodas och tolkas och kräver förmåga att översiktsläsa, sökläsa och att navigera i texten. Digital läsning kan alltså sägas vara mer fragmentarisk än traditionell (Skolverket, 2013b). En annan skillnad

mellan pojkars och flickors läsaktiviteter rör biblioteksbesök för att låna böcker. Flickor går i högre grad till bibliotek för att låna tidningar och böcker än pojkar. Skillnader mellan pojkars och flickors läspreferenser kan nyanseras då pojkar läser en hel del men att texterna de läser inte ryms inom svenskämnet textvärld. Pojkar läser om manliga förebilder. Svenskämnet fokus på reflektion och samtal om olika perspektiv tilltalar dem inte. Emellertid hör läsning och samtal ihop och en undervisning där samtalet kring läsoplevelsen skulle kunna fokuseras, har god potential att påverka både pojkars och flickors läsning i positiv riktning (Molloy, 2007).

3 Metod

Den undersökning som artikeln beskriver grundades på antagandet att socioekonomisk bakgrund, attityder till läsning och läsaktiviteter har samband med resultat på läsprov och med betyg. Antagandet är en riktad hypotes, som innebär att en gynnsam socioekonomisk bakgrund antas ge positiva attityder till läsning och påverkar läsaktiviteter i positiv riktning, vilket i sin tur renderar goda resultat på läsprov och höga betyg.

Undersökningsgruppen bestod av 214 elever i årskurs nio från tio klasser. De gick på fyra skolor i två kommuner. Urvalet är ett så kallat tillgänglighetsurval.

Eleverna fyllde i enkäter rörande socioekonomisk bakgrund, attityder till läsning och läsvanor. I enkäten användes frågor av Likert-typ. Sådana frågor formuleras som påståenden med fyra graderade svarsalternativ. Svarsalternativen går från helt avståndstagande till helt instämmande. Frågorna i enkäten grupperades i tre områden, attityder till läsning, läsaktiviteter samt socioekonomiska förhållanden. För att ringa in socioekonomiska förhållanden har frågor från tidigare undersökningar använts. En klassisk fråga är hurvida hemmet har ett piano (Frank, 2009). Denna fråga byttes i föreliggande undersökning ut mot en fråga om hälso- och motionsvanor, då dessa numera är en markör av socioekonomisk standard (SOU, 2001). Ekonomisk standard undersöktes med frågor om kapitalvaror i hemmet som bubbelbadkar, espressomaskin samt tillgång till sommarstuga.

Som mått på elevernas läsförmåga användes resultatet på läsförståelsedelen i det nationella provet. Elevernas höstterminsbetyg samlades in och summerades till ett meritvärde. Meritvärde är en summering av alla ämnens betygspoäng. Ett E renderar 10 poäng, D 12,5, C 15, B 17,5 samt A 20. Betyget F ger inga poäng alls.

Faktoranalys identifierade underliggande strukturer i enkätsvaren. Att benämna faktorer är en process, som innebär att de visserligen har stöd i data men även är produkter av en subjektiv tolkning utifrån teoretiska antaganden (Hair m.fl., 2010). Faktorer summerades och döptes till Läslust, Läskompetens och Kulturellt kapital. Dessa variabler samt Resultat på läsprov, Meritvärde och Kön, ingick i sambandsanalyserna.

Multipel regressionsanalys är en metod som används för att mäta hur mycket oberoende variablers förklarar en beroende variabel. Särskilt lämpliga oberoende variabler är enligt Hair, m.fl., (2010) summavariabler, det vill säga flera variabler som lagts samman till en. I denna analys är de oberoende variablerna Läslust, Läskompetens, Kulturellt kapital och Kön. Kön,

ges värdena 1 för flickor och 2 för pojkar, vilket medför att variabeln antar två värden på en skala och därmed kan användas i en regressionsanalys (Hair m.fl., 2010.) Beroende variabler i analyserna är Resultatet på läsprov samt Meritvärde.

4 Resultat

En deskriptiv analys av pojkars och flickors svar på enkäten visade skillnader som främst gällde intresse för läsning. Vidare fanns skillnader mellan pojkar och flickor, främst i vad de läser. Pojkarna läser sidor på nätet och spelar dator. Flickorna läser bloggar, läxor och böcker.

Pojkarnas resultat på läsprovet var sämre än flickors, liksom deras betyg i flera ämnen. En sammanslagning av betygspoängen i alla ämnen visade att pojkarnas Meritvärde var lägre än flickornas. En bidragande orsak till detta kan vara att fler flickor än pojkar läser moderna språk och detta leder till ett sämre Meritvärde eftersom flickorna får betygspoäng i fler ämnen än pojkar.

En korrelationsanalys indikerade inga samband mellan ekonomiska resurser och Resultat på läsprov och Meritvärde.

Multipel regressionsanalys visade att kön tillsammans med Läslust, Kulturellt kapital och Läskompetens förklarar knappt 24 procent av Resultat på läsprov. Kön kan tillsammans med Läslust, Kulturellt kapital och Läskompetens, förklara drygt 22 procent av Meritvärde.

Variabeln Kulturellt kapital har betydelse för Resultat på läsprov och Meritvärde för hela urvalet. När grupperna pojkar och flickor undersöktes var för sig visade det sig att Kulturellt kapital har större betydelse för flickors Resultat på läsprov och Meritvärde än för pojkars. Även om medelvärdet på variabeln Kulturellt kapital är något högre för pojkarna betyder kulturellt kapital alltså mer för flickors resultat än för pojkars.

5 Diskussion

Det teoretiska ramverket som användes för att tolka och förstå resultatet består av begreppen kapital, habitus, doxa och fält. Begreppen har utarbetats av Pierre Bourdieu, en fransk sociolog som är känd för sitt intresse för människors livsvillkor. Begreppen och deras relationer kan förklara vilka strukturer, som påverkar människors livsval och varför de valmöjligheter som utbildningssystemet erbjuder kan vara skenbara (Bourdieu, 1999a). I denna artikel definieras det kulturella kapitalet som tillgångar i form av språklig och kulturell kompetens. Habitus definieras som en individuell disposition, starkt relaterad till attityder och värderingar. Fält är de olika kontexter elever befinner sig och doxa är dessa kontexters regler.

Kulturellt kapital och dess betydelse för läsförmåga och skolresultat

Resultatet visar att barn till läsande, motionerande föräldrar som diskuterar filmer och litteratur med sina barn har bättre förutsättningar att klara skolans krav än andra, åtminstone när det gäller kunskapsutveckling. För elever betyder föräldrars värdering av hälsa, litteratur och läsning, diskussioner om filmer och böcker samt förekomst av dagstidningar, böcker och konst hemma mer för deras resultat på läsprov och deras meritvärde än ekonomiska resurser.

Detta kan bekräfta tidigare forskning, som tyder på att aktiviteter, som kan kallas kulturell kommunikation, det vill säga samtal om politik, sociala frågor, filmer och böcker samvarierar med läsförmåga och ger barnen en kulturell och kommunikativ kompetens (Fredriksson & Taube, 2012). Bourdieus (1999a) uppdelning av kapital i dels ekonomiskt, dels kulturellt blir därför relevant för att förstå denna undersöknings resultat, som visar att kulturellt kapital betyder mer för skolresultat än ekonomiskt, särskilt för flickor.

Fält, habitus samt doxa och deras betydelse för pojkar och flickor i skolan

Habitus är inte könsneutral utan en produkt av omgivningens förväntningar och föreställningar om vad, som är acceptabelt för flickor respektive pojkar och integrerad i personligheten i högre grad än socialt och kulturellt kapital (Bourdieu, 1999a). Därför kan habitus liknas vid omedvetna värderingar och hållningar till könsnormer för flickor och pojkar. Möjligen förhåller det sig så, att flickor i högre grad än pojkar har en habitus, som gör dem disponerade att söka social uppskattning. För att få denna uppskattning i undervisningens fält har flickor bruk för sitt kulturella kapital. Då främst mödrar överför sina värderingar om litteratur och läsning till sina barn (Raag, m.fl. 2010) blir det naturligt för flickor att använda detta kulturella kapital i undervisningsfältet. Därmed har flickorna ett kulturellt kapital, som i högre grad överensstämmer med de ofta kvinnliga lärarnas (Nordberg, 2005), vilket gynnar dem i undervisningen. Flickor utan kulturellt kapital, som är gångbart i skolan, har ett sämre utgångsläge än pojkar i samma situation, eftersom pojkars resultat på läsprov och meritvärde inte är lika beroende av deras kulturella kapital.

Pojkars och flickors situation i skolan kan även diskuteras med begreppen fält och doxa. Skolan består av flera fält inom vilka positioner ska markeras och intas. Undervisningssituationer är ett fält och rasterna och det sociala spelet med kamrater ett annat. Att uppskatta sina lärare och uppvisa medgörlighet i undervisningen kan få konsekvenser i kamratgruppen eftersom olika fält har olika regler, doxa. Fältet påverkar även vilket kapital, som är värdefullt att ha (Bourdieu, 1999a). Därför kan pojkars resultat i skolan, möjligen förklaras som ett förkastande av fältet undervisning och det kulturella kapitalet som värderas där, medan vinsten istället görs i kamratfältet enligt de regler som finns där. På sikt blir sämre skolresultat en kortsiktig kostnad för att vidmakthålla mer långsiktiga privilegier senare i livet (Connell, 2005).

Pojkar och flickors läsning

Undersökningens resultat visar att pojkar har negativa attityder till läsning i jämförelse med flickor, vilket bekräftas av tidigare forskning, som också konstaterar pojkars bristande läsintresse. Pojkars ointresse för läsning kopplas till identitetsskapande och normer snarare än till pedagogiska tillkortakommanden. Så länge läsning ses som en feminin aktivitet kommer förmodligen skillnader mellan pojkars och flickors resultat på läsprov bestå (Linnakylö & Antero, 2003). Ett svagt läsintresse verkar vara en del i pojkars habitus, som inte har en motsvarighet i flickors.

Flickor har överlag en lägre uppfattning om sin läsförmåga än pojkar, som tvärtemot tenderar att överskatta sin (Whitelaw, Milosevic & Daniels, 2000). Att inte överskatta sin förmåga och visa ödmjukhet är förmodligen en disposition som grundas i normer för femininitet. Normer

för femininitet kan vara lika starka och begränsande för den enskilde individen som maskulina normer. Då normer införlivas och utgör en del av individens habitus kan skillnader mellan pojkars och flickors attityder och aktiviteter förklaras. Bourdieu (1999b) menar att habitus visserligen är enhetsskapande, vilket innebär att bärarna har en gemensam uppsättning attityder och praktiker, men habitus kan även fungera som differentierande genom att olika gruppers habitus skiljer sig åt. Kategorierna pojke och flicka får därmed inom vissa fält en habitus som skiljer sig åt dem emellan men som är gemensam inom andra fält.

Pojkarnas habitus och attityder påverkar deras läsaktiviteter, vilket får konsekvenser för deras resultat på läsprov och för betyg. Det verkar inte som om skolan lyckats kompensera bristande läsintresse, vilket kan förklaras av att en god läsförmåga kräver tusentals timmars läsning (Davidson, 2010), tid som inte skolan disponerar över. Ändå är det främst pojkar, som anger att de läser böcker i skolan de aldrig skulle läst annars, vilket gör det tydligt att undervisningen faktiskt ger pojkar litterära erfarenheter och är ett fält där kulturellt kapital kan reproduceras. Läsning är inte enbart en källa till kunskapsutveckling utan även till glädje och förströelse. Mäns betydelse som läsande förebilder ska inte underskattas precis som betydelsen av att låta annat kulturellt kapital än svenska lärarinnors komma till sin rätt i undervisningens fält. Nödvändigheten av att förstå hur pojkars och flickors habitus påverkar hur de tar sig an sitt skolarbete och i längden deras resultat blir därmed uppenbar.

Implikationer för skolutveckling

När elevers resultat i skolan diskuteras krävs sålunda ett vidare perspektiv, som utgår från elevers situation i livet och inte bara i skolan. Dessutom blir skolans uppdrag att möta både pojkar och flickor med varierande förutsättningar från varierande bakgrunder och hjälpa dem att utveckla vad de inte har med sig och sådant de behöver i livet. Skolframgång kan inte för alla elever mätas i betyg utan kan snarare ses som något som bidrar till ett rikt liv i framtiden. Hur en undervisning ser ut som ger pojkar och flickor lika villkor att utveckla kunskaper inför framtiden och som kan ta till vara på kulturellt kapital i olika former är därför ett angeläget och intressant undersökningsområde.

Skillnader mellan pojkars och flickors resultat kan tolkas som om skolan är en arena för orättvisor. Dessa orättvisor påverkar både pojkar och flickor negativt. Det är svårt att tänka sig att pojkar och flickor skulle önska sig olika villkor i skolan eller för den delen i livet. Det kan vara lika svårt för en pojke att hålla sig till normer för maskulinitet, som det är för flickor att rätta sig efter mallen för en acceptabel femininitet. Eftersom genus, det vill säga könsroller i ett socialt och kulturellt perspektiv, skapas i ett visst sammanhang och vid en viss tid, kan inte en tradition av genuskillnader raderas ut genom förändringar av språkbruk eller undervisningssätt. Pojkars bristande läsintresse är en angelägenhet för skolpersonal men även för politiker. Därför kan skolpolitisk debatt väcka en viss skepsis när politiker förklarar vikande resultat med ett visst partis skolpolitik.

Slutligen kan konstateras att skolpolitiska reformer visserligen är viktiga för skolutveckling men vikande resultat är resultatet av ett ytterst komplext samspel av flera faktorer inom och utanför skolan, av vilka några har diskuterats i denna artikel.

6 Summary

This article describes a study of relations between SES (Socio Economic Standard) on one hand, and reading ability and school results on the other, in a sample of 214 fifteen-year old pupils.

Background

Reading ability, as measured by national surveys as Program for International Student Assessment (PISA), has been decreasing among Swedish pupils for many years. Differences between girls' and boys' reading skills have increased, in favor of the girls' (Skolverket, 2013a). To explain these differences, several factors are considered, some of them relate to school context, others to societal settings. Girls' commitment to reading seems to be higher than boys', which make them more skilled readers. Boys on the other hand, seem to have other interests and spend less time reading, thus not developing reading skills (Linnankylö & Antero, 2003). Ability to read is an important factor in academic achievement and probably relevant when boys' under achievement in school is discussed. Boys' approaches to school-context is a complex matter and difficult to explain only by factors in school settings. A wider approach is more profitable. How the societal context creates different gender roles for boys and girls offer possibilities to understand boys' and girls' different attitudes concerning academic achievement in school (Connell, 2005).

Parents own experiences and estimation of education have great impact on children's attitudes towards academic achievement (Grosin, 2004). Children from homes where education is a highly estimated path into society are more inclined to make efforts in school. Children from home where education is less familiar enter school less acquainted with its stipulations (Kirby, Ball, Geier, Parrila & Wade-Wooly, 2011).

Reading skills are more than decoding letters into words and words into sentences. The definition of Literacy consists also of an ability to interpret the information in texts, maps, and figures to achieve understanding according to your own objectives (Fredriksson & Taube, 2012). Reading literacy includes decoding ability, vocabulary knowledge, grammatical awareness and understanding of different features in texts of various genres (Skolverket, 2010). Reading literacy has shown to predict socioeconomic standard and ability to take part in societal activities later in life (Skolverket, 1996). Development of reading skills is dependent of many factors, individual and environmental. In contrast to speaking which develops in a social context with others reading needs teaching (Davidson, 2010). Teaching where the pupils' interests are valued and where different strategies are taught, is successful according to research (Stenlund, 2009).

Stimulation at home and social interaction with adults are essential for developing reading skills. Reading and discussing literature with children, develop their linguistic skills and prepare them acquire functional literacy. Children with educated parents are more likely to get linguistic and social stimulation at home. Furthermore, these parents tend to engage in their children's education and have an awareness of the importance of this engagement (Fredriksson & Taube, 2012; Raag, et al, 2011).

Gender differences in reading skills are a complex issue. Boys prefer to read digital texts, they tend to read less and they have less interest in visiting libraries. Girls read books for pleasure, they visit libraries and they read more than boys. Generally, girls develop better reading skills due to more time spent reading. Boys on the other hand read less which can explain the lack of interest of reading for pleasure (Linnankylö & Antero, 2003). Reading skills develops after many hours of reading and poor readers do not find reading rewarding and therefore read less (Stanovich, 1986).

Method

A questionnaire was distributed to the sample of 214 fifteen-year old pupils in four schools in two communities. The questions of Likert type were focused on three main themes, reading-activities, attitudes towards reading and socio economic standard. The pupil's reading ability was measured by the national tests made by all Swedish pupils in spring the ninth year in compulsory school. Their grades in all subjects were summarized to a measure of school result. A factor analysis was carried out on the items of the questionnaire. The analysis identified three factors, Pleasure in reading, Reading skills and Cultural Capital. These factors, together with gender, were used in a multiple regression analysis as independent variables. Dependent variables were scores in reading test and school result.

Result

The descriptive analysis indicated that girls' attitudes towards reading activities are more positive than boys'. Nonetheless, they are less confident in their reading-skills although boys' scores in reading test are lower.

Gender together with Pleasure in reading, Reading skills and Cultural Capital explain 24 percent of scores at reading-test and grades. When regression analysis was carried out for boys and girls separated, Cultural capital, explained girls' scores at reading test and school result. The relation between boys' Cultural capital and their school result and scores in reading test was not significant. Resources in economic terms had no significant relation to other variables.

Discussion

Children with parents who appreciate discussions about literature and films, health and exercising are valuable, are better equipped for academic achievement than other children. Daily magazines, books and art at home are related to high scores at reading tests and school results where economic resources are not. Economic standard indicates less relevance than cultural communication, when it comes to success in school. To understand why girls are better readers than boys and why they have better grades, the concept of Habitus can be used. It encompasses the expectations and values in terms of gender that are integrated in the personality of the individual. Possibly, girls are inclined to seek approval by teachers during lessons, while boys are seeking estimation among their peers during recess. Boys and girls have different approaches in school due to their Habitus. This entails that girls with inferior cultural capital are more likely to fail than boys in equal situation because their grades and scores are not as dependent in their cultural capital.

Differences in boys and girls achievement make school an arena of inequality. Inequalities have an impact on both boys and girls that it is difficult to imagine that anyone would wish for. It is just as difficult to envision that these inequalities could be erased only by changes in teaching. Thus, required changes are a matter not only for teachers at school, but also for politicians who have to be aware and consider all mechanisms behind boys' and girls' school achievement of which some of them are discussed in this article.

7 Referenser

Bourdieu, Pierre. (1999a). *Praktiskt förnuft*. Göteborg: Daidalos.

Bourdieu, Pierre. (1999b). *Den manliga dominansen*. Göteborg: Daidalos.

Connell, Robert. William. (2005). Att undervisa pojkar. I Marie. Nordberg (Red.), *Manlighet i fokus – en bok om manliga pedagoger, pojkar och maskulinitetsskapande i förskola och skol*. (ss. 161–189). Stockholm: Liber.

Davidson, Katherine. (2010). The Integration of Social and Cognitive Theories of Literacy Development. Why? How? *The Alberta Journal of Educational Research*, 56, 246–256.

Dumais, Susan.A. (2002). Cultural Capital, Gender, and School Success: A role of Habitus. *Sociology of Education*, 75(1), 44–68.

Frank, Elisabeth. (2009). *Läsförmågan bland 9-10-åringar. Betydelsen av skolklimat, hem- och skolsamverkan, lärarkompetens och elevers hembakgrund*. Göteborg Studies in Educational Sciences 280. Göteborg: Göteborgs universitet.

Fredriksson, Ulf. & Taube, Karin. (2012). *Läsning, läsvanor och läsundersökningar*. Lund: Studentlitteratur.

Grosin, Lennart. (2004). *Skolklimat, prestation och anpassning i 21 mellan- och 20 högstadieskolor*. (Forskningsrapport, 71). Stockholm: Pedagogiska Institutionen.

Hair, Joseph.F., Black, William.C., Babin, Barry. J. & Anderson, Rolph.E. (2010) *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective*. New Jersey: Pearson Education, Inc.

Holmberg, Lena. (2002). *Tio år senare: En analys av tio år gamla prov och enkäter inför den nationella utvärderingen av grundskolan 2003*. (Rapporter om utbildning, 2). Malmö högskola: Lärarutbildningen.

Jackson, Carolyn. (2006). *Lads and ladettes in school. Gender and a fear of failure*. London: Open University press.

Kingston, Paul.W. (2001). The Unfilled Promise of Cultural Capital Theory. *Sociology of Education*, 74, 88–99.

- Kirby, John. R., Ball, Angela., Geier, B.Kelly., Parrila, Rauno. & Wade-Wolley, Lesley. (2011). The development of reading interest and its relation to reading ability. *Journal of Research of Reading*, 34, 263–280.
- Lareau, Annette. (1987). Social class differences in family-school relationships: The importance of cultural capital. *Sociology of Education*, 60, 73–85.
- Linnakylö, Pirjo. & Antero, Malin. (2003). How to reduce gender gap in reading literacy. I Svein. Lie, Pirjo. Linnakylö & Astrid. Roe, (Red.), *Nordic lights on PISA: Unity and diversity in the Nordic countries in PISA 2000*. (ss. 39–53). Oslo: Department of teacher education of the University of Oslo.
- Molloy, Gunilla. (2007). *När pojkar läser och skriver*. Studentlitteratur: Lund.
- Nordberg, Marie. red (2008). *Maskulinitet på schemat – pojkar, flickor och könsskapande i förskola och skola*. Liber: Stockholm.
- Raag, Tarja., Kusiak, Karen., Tumilty, Meredith., Keleman, Anna., Bernheimer, Hilana., & Bond, Jessica. (2011). Reconsidering SES and gender divides in literacy achievement: are the gaps across social class and gender necessary? *Educational Psychology: An International Journal of Experimental Educational Psychology*, 31 (6), 691–705.
- Skolverket. (1996). *Grunden för fortsatt lärande. En internationell jämförande studie av vuxnas förmåga att förstå och använda tryckt och skriven information*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2010). *Rustad att möta framtiden? PISA 2009 om 15-åringars läsförståelse och kunskap i matematik och naturvetenskap*. Skolverkets rapport 352. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2013a). *PISA 2012. 15-åringars kunskaper i matematik, läsförståelse och naturvetenskap*. Rapport nummer 398. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2013b). *Digital och traditionell läsning. Analys av olika elevgruppers läsning utifrån PISA 2009*. Skolverkets aktuella analyser 2013. Stockholm: Skolverket.
- SOU. (2001). *Barns och ungdomars välfärd. Betänkande givet av Kommittén Välfärdsbokslut*. Statens offentliga utredningar, 2001:55. Stockholm: Socialdepartementet.
- Stanovich, Keith. (1986). Mathew effects in reading: Some consequences on individual differences in the acquisition of literacy. *Reading Research Quarterly*, 21(4), 360-407.
- Stenlund, Karin. (2011). *Läsning på mellanstadiet. En studie med fokus på elevers läsförmåga*. Stockholm: Universitets US-AB.
- Whitelaw, Sarah., Milosevic, Lena. & Daniels, Sandra. (2000). Gender, behavior and achievement: A preliminary study of pupil perceptions and attitudes. *Gender and Education*, 12, 871–913.

Yang-Hansen, Kajsa. & Munck, Ingrid. (2012). Exploring the measurement profiles of socioeconomic background indicators and their differences in reading achievement: A two-level latent class analysis. *IER Monograph series*, 5, 67–95.